

Svar:

JAG TROR INTE att borgarna är sämre än socialdemokraterna på att "skryta" om sina bedrifter – och inte för ett ögonblick att de skulle vara mindre benägna att göra det. Frågan är snarare vem man skryter för och vad man skryter om. Det är en sak att göra det för sina egna om att man lyckades tvinga på sossarna premiereserv och aktuariska principer, en annan och betydligt mera politisk gångbar att göra det för svenska folket om att man i en besvärlig situation lyckades slå vakt om ett allmänt och offentligt pensionssystem för alla. Det är så att säga skrytets omkrets som räknas.

Problemet för svensk borgerlighet är att man sammantaget har ett klivet förhållande till allmänna och offentliga system. Man är motståndare till dem i teorin och i offentligheten men ägnar i praktiken mycket tid, såväl i opposition som i regeringsställning, åt att

både bygga upp och förvalta dem. 1990-talets pensionsreform är betydande i detta avseende.

Den enda väg som den borgerliga regeringen 1991–1994 stakade ut på förhand, med allt vad den innebar av frihet och privata lösningar, mynnade i realiteten ut i ett nytt stort men delvis annorlunda offentligt system. Som jag skriver i min artikel var egentligen inte mycket annat att hoppas på. Regeringens förutsättningar att åstadkomma någonting radikalt på pensionsområdet var starkt begränsade. Med detta naturligtvis inte sagt att man inte åstadkom någonting över huvud taget. Frågan är bara vad.

Bo Könberg ser pensionsreformen som ett av många exempel på hur socialdemokraterna de senaste åren släpats in i framtiden. En poäng i min artikel var dock att inget talar för att de i förlängningen skulle acceptera denna historieskrivning. Trots att de befann sig i opposition skulle de lika gärna och utan att behöva tumma på

sanningen kunna beskriva slutresultatet som frukten av ett ansvarsfullt och framför allt odogmatiskt agerande från deras sida. Särskilt eftersom ATP var minerad mark i den egna partiorganisationen.

Egentligen är det alldeles för tidigt att sia om hur pensionsreformen kommer att framstå i historiens ljus. Men om socialdemokraternas tolkning vinner kraft beror det inte på att de är snarare till skryt. Det skulle ske eftersom borgerliga politiker och debattörer högst ogärna tar ansvar för det som många människor upplever som allra viktigast med ett pensionssystem. Det vill säga att det är allmänt och offentligt administrerat och att det innehåller tydliga fördelningsinslag. Eller för att gå på väsentligheterna: att det – aktuariskt eller ej – skänker alla medborgare viss trygghet på ålderns höst.

Urban Lundberg (urban.lundberg@riksdagen.se) är doktorand i historia vid Stockholms universitet.

Feminism är frihetskamp

EN AV RUBRIKERNÄ på omslaget av Svensk Tidskrifts senaste nummer löd "Stoppa feminismen!" Förmodligen var det tänkt att chockera, att sticka ut. Men när ännu en moderat man säger att feminismen bör stoppas lockas knappast mer än en gäspning fram ur mig. Det är så typiskt, så invariant tillrättalagt.

Under mina tio år med MUF och moderaterna har jag mött både kvinnor och män som säger att "vi är starka, tuffa och klarar oss själva". Vi behöver inte gömma oss bakom kön eller skylla på klass, utan kan ta oss fram av egen kraft, säger de. Sossarna hindrar oss, de tror att

vi är veklingar och svagisar som behöver hjälp. Men nej, vi är hjältar, supermän och superkvinnor. Fantomen och Modesty Blaise.

Det verkar ibland som om den som är för marknadsekonomi och individens frihet dessutom måste vara emot feminismen. Som om den som vill att individen ska vara fri även måste tro att individen är stark nog att hantera sin frihet.

Att högertyckare ständigt blundar för att det finns grupper i samhället som har olika förutsättningar på grund av sin grupptillhörighet är naivt. Självklart är vi präglade av vår omgivning, både individuellt och strukturellt.

Titta i julklappshögen i vilket svenskt hem som helst och se hur flickor och pojkar skapas genom stereotypa föreställningar. Spis och hårborste till henne, verktyg och boxningshandske till honom.

Och tänk hur kvinnor i 25–35-årsåldern med sambo eller ring på fingret betraktas ur rekryterarens ögon när bara 13 procent av föräldradigheten tas ut av män. Ingen vill riskera att den nyanställda försvinner så fort introduktionen är klar.

Att kvinnors frihet begränsas på grund av att de är kvinnor är ett problem som en liberal borde ta till sitt hjärta – inte motarbeta eller förlöjliga. Det är dags att Eje-myrr och hans gelikar inser att frihet är en större fråga än bara frihet från staten. Kulturen i form av för-

domar, traditioner och normer är en minst lika stor frihetsberövare som socialismen.

Artikeln i Svensk Tidskrift bygger på rädslan för att ett kollektivt tänkande kan leda till mer politik. Och visst. Det vore tråkigt om vi fick ännu fler lagar och regleringar som trampar på vissa för att

skydda andra. Men det är en annan fråga.

Nej, man måste få tycka utan att vilja lagstifta och man måste få höja sin röst för att höras i opinionen. Man måste få bekämpa problem i det civila samhället med det civila samhällets metoder. Det är ju trots allt det som är marknadens makt, det vi slåss för.

Eller kan man endast stå för en minskad offentlig sektor och mer frihet från politikens godtycke om man tror att samhället i så fall skulle vara helt problemfritt?

Carolin Dahlman (carolin@shortcut.nu) är journalist och frilansskribent.

Kan man vara både högerman och kvinnosakskvinna?

KAN MAN kalla sig både liberal och feminist? Den frågan ställer sig många ibland och vissa, som till exempel Peter Ejemyr i förra numret av denna tidskrift, svarar nej. Men jag både kan och vill och tror dessutom att det är viktigt. Jag ska försöka förklara varför.

FINNS DET ETT PROBLEM,
OCH I SÅ FALL VILKET?

Man kan ju börja med att fundera på om det finns några skillnader mellan män och kvinnor och om de i så fall är politiskt relevanta. Att vi ser olika ut är till exempel en sådan skillnad som är politiskt helt ointressant för alla utom rasister. Men om det finns skillnader som får effekter på aggregerad nivå angår det flera. Svenska kvinnor har lägre genomsnittslön än män. I svenska börsbolag finns det fler vd:ar som heter Göran än som är kvinnor. Är det ett politiskt problem? Ja det tycker jag, eftersom det är ett samhällsproblem och eftersom även liberala politiker bör ha uppfattningar om vad som är rätt och fel i samhället.

Gör det mig till kollektivist? Nej, inte så länge som jag har individen som utgångspunkt och undviker att göra orsakssamband av konspirationsteorier som inte hör dit. Om en stor grupp individer har betydligt lägre genomsnittslön

än en stor grupp individer med samma förutsättningar men annat kön, irriterar det mig inte bara som människa utan även som politiker. Då föreligger nämligen ett samhällsproblem. Inte på grund av patriarkaliskt eller kollektivt förtryck eller någon konspirationsteori utan på grund av att individer behandlas orättvist på grunder som inte är acceptabla.

SLARV STRAFFAR SIG

Lite är det vårt eget fel. Ju sämre och slappare liberaler är på att förklara varför till exempel kvinnliga genomsnittslöner är lägre än manliga, desto mer vänsterstämplat blir feministbegreppet. Om Gudrun Schyman oemotsagd får påstå att svenska män är ett kollektiv och dessutom som liknar talibaner som kollektiv är det ju ingen som vill vara feminist om man riskerar att buntas ihop med henne. Inte jag heller.

Men i begynnelsen var feminismen liberal. Allmän och lika rösträtt ansågs på sin tid feministiskt och radikalt att förespråka. I dag borde det vara lika självklart att vara feminist som att vara antirasist, mot bakgrunden att det är fel att behandla människor sämre för att de tillhör en viss grupp. Ju färre liberaler som använder feminism desto fler konstiga och kollektivistiska åsikter förknippas med den.

Den största förklaringen till att svenska kvinnor har lägre genomsnittslön än svenska män finns rent statistiskt i att genomsnittslönen i offentlig sektor är lägre än den i privat och fler kvinnor arbetar i offentlig. Men ju mer vi låter Gudrun vara ensam om att förklara detta, desto större är sannolikheten att offentliganställda kvinnor fortsätter föredra hennes parti framför något mer liberalt alternativ. Det borde de inte göra om de insåg att kollektivavtal och arbetsgivarmonopol är de stora kvinnolönefällorna. De borde ju fundera mer på varför Gudruns parti vill behålla låglönemonopolen och Wanjas LO försvarar kollektivavtal med sämre villkor för kvinnodominerade yrken. Men många liberala individer är medskyldiga till att det fungerar. Utan bättre liberal motargumentation kan socialistiska feministerna fortsätta locka fler än deras idéer förtjänar. Därför är det inte bara möjligt utan dessutom viktigt att vara feminist om man är liberal.

VÅGA VARA VARDAGSFEMINIST

Men hur ska man göra då? Ibland kan jag bli avundsjuk rent tekniskt på socialister, eftersom det är lättare för dem att visa politisk handlingskraft. Man kan förbjuda, reglera och skicka bidrag. Det är